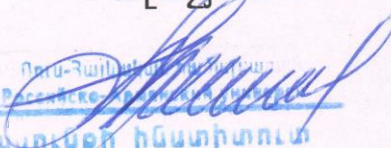

«Ռուս-Հայկական համալսարան» բարձրագույն կրթության
միջպետական կրթական կազմակերպություն

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն
Քալաշյան Մ.Ա.

«23» հունիսի, 2026 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի

Ամբիոն՝ Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության իրավունքի

Հեղինակ՝ Ի.գ.դ., պրոֆեսոր Ծաղիկյան Ս.Շ.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների որակման
հիմնախնդիրները

Մասնագիտություն՝ 042101.00.7 «Իրավագիտություն»

Կրթական ծրագիր՝ 042101.04.7 «Քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասընթացի անոտացիա

Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրությամբ «Տնտեսական գործունեության ոլորտի հանցագործություններ» բաժնում առանձնացված է սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների գլուխը, որը կարգավորում է սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը ապօրինի ոտնձգություններից:

Կախված հանցագործության շարժառիթից և կատարման եղանակից՝ սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունները բաժանվում են շահադիտական և ոչ շահադիտական հանցագործությունների: Սեփականության դեմ ուղղված որոշ հանցագործություններ ունեն շահադիտական-բռնի բնույթ, մասնավորապես՝ ավագակությունը, կողոպուտը, շորթումը և այլ հանցագործություններ:

Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների ճիշտ իրավական որակման համար անհրաժեշտ է տիրապետել այնպիսի հիմնարար հասկացությունների, ինչպիսիք են՝ **հանցագործության առարկան, շահադիտական շարժառիթը, կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնությունը, կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնությունը, բռնության սպառնալիքը, պաշտոնեական դիրքի օգտագործմամբ կատարված արարքը, հանցակցությունը**, ինչպես նաև քրեական իրավունքի այլ կարևոր իրավական կատեգորիաներ:

Վերոնշյալ հարցերի, սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների որակման փուլերի և հիմնական մեթոդների ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև դրանց գիտագործնական նշանակության բացահայտումը հանդիսանում են **«Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների որակման հիմնախնդիրները»** դասընթացի հիմնական նպատակներից:

Դասախոսությունը ուսանողի ուսումնական գործունեության կազմակերպման հիմնական ձևերից մեկն է: Դասախոսությունների ընթացքում ներկայացվում է ուսումնասիրվող հարցերի ընդհանուր բնութագիրը, բացահայտվում են քրեական իրավունքի հիմնական հասկացություններն ու իրավական կատեգորիաները, ներկայացվում են իրավական և գիտական աղբյուրների ակնարկներ, տրվում են թեմայի ուսումնասիրման վերաբերյալ գործնական ցուցումներ և ինքնուրույն աշխատանքի հանձնարարություններ:

Մեմինար պարապմունքներն անցկացվում են դասընթացի առավել բարդ թեմաների շուրջ և նպատակ ունեն խորացնել ու ընդլայնել դասախոսությունների ընթացքում ձեռք բերված տեսական գիտելիքները:

Տեսական հարցերի արդյունավետ քննարկումը պահանջում է ուսանողների նախապատրաստվածություն: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ ուսումնական ու գիտական գրականությունը, որը նախատեսված է տվյալ թեմայի յուրացման համար:

Նպատակ և խնդիրներ

Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրությամբ **«Տնտեսական գործունեության ոլորտի հանցագործություններ»** բաժնում նախատեսված է սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների գլուխը, որը կարգավորում է սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը ապօրինի ոտնձգություններից:

Կախված հանցագործության շարժառիթից և կատարման եղանակից՝ սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունները դասակարգվում են շահադիտական և ոչ շահադիտական հանցագործությունների: Սեփականության դեմ ուղղված որոշ հանցագործություններ ունեն շահադիտական-բռնի բնույթ, մասնավորապես՝ ավագակությունը, կողոպուտը, շորթումը և այլ նմանատիպ հանցագործություններ:

Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների ճիշտ իրավական որակման համար անհրաժեշտ է տիրապետել այնպիսի հասկացությունների, ինչպիսիք են՝ հանցագործության առարկան, շահադիտական շարժառիթը, կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնությունը, կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնությունը, բռնության սպառնալիքը, պաշտոնեական դիրքի օգտագործմամբ կատարված արարքը, հանցակցությունը, ինչպես նաև քրեական իրավունքի այլ իրավական կատեգորիաներ:

Վերոնշյալ հարցերի, սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների որակման փուլերի և հիմնական մեթոդների ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև դրանց գիտագործնական նշանակության բացահայտումը հանդիսանում են **«Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների որակման հիմնախնդիրները»** դասընթացի հիմնական խնդիրն ու ուսումնասիրման առանցքային նպատակը:

Օբյեկտ և առարկա

Նման հանցագործությունների ճիշտ որակավորման համար անհրաժեշտ է իմանալ հետևյալ հասկացությունները՝ հանցագործության առարկա, շահադիտություն, կյանքի և առողջության համար վտանգավոր բռնություն, ոչ վտանգավոր բռնություն, պաշտոնեական դիրքի օգտագործում, հանցակցություն և այլն:

Դասախոսությունները կազմակերպված են ուսանողների համակարգված աշխատանքի համար: Դրանք ներառում են հիմնական հասկացությունների ներկայացում, միջազգային իրավունքի իրավական և գիտական աղբյուրների դիտարկում, ինչպես նաև ինքնուրույն աշխատանքների հանձնարարություն:

Սեմինարները նախատեսված են բարդագույն թեմաների համար՝ խորացնելու և ընդլայնելու տեսական գիտելիքները:

Տեսական հարցերի քննարկումը պահանջում է ուսանողների նախապատրաստություն՝ հիմնական, լրացուցիչ և գիտական գրականության ուսումնասիրություն:

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՇ-ի վերջնարդյունքներին:

Գիտելիքները՝

գույքի դեմ ուղղված հանցագործությունների տեսակները,
դրանց բնութագրիչ հատկանիշները,
քրեական իրավունքի համապատասխան դրույթները:

Հմտությունները՝

կարողություն՝ օգտագործելու իրավական և գիտական գործիքակազմը, իրավաբանական վերլուծության հմտություններ հանցագործության որակավորման ժամանակ:

Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)՝

հանցագործությունների որակավորման և քրեաիրավական գնահատման գործնական հմտություններին:

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է «քրեական իրավունք և դատավարություն»՝ 4 ակադեմիական կրեդիտ (.144. ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 16 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1. ուսումնական տարվա 1-ին կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարությունն, այդ թվում՝	144
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում՝	32
1.1.1. Դասախոսություններ	16
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում՝	16
1.1.2.1. Ստուգողական աշխատանքներ	
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	112
1.2.2. Ինքնուրույն աշխատանքի այլ տեսակներ, այդ թվում՝(նշել)	85
1.2.2.1. Գրավոր ինքնուրույն աշխատանքներ	27
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	ստուգարք

Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Թեմատիկ պլան և բովանդակություն

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսություններ	Գործնական / Մեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4
Թեմա 1.Գույքի դեմ ուղղված հանցագործությունների ընդհանուր	16	2	2

հասկացությունը, օբյեկտը և առարկան			
Թեմա 2. Հափշտակության ընդհանուր հասկացությունը և հիմնական հատկանիշները	16	2	2
Թեմա 3. Հափշտակության որակավորման հատկանիշները	16	2	2
Թեմա 4. Գողության և կողոպուտի բնութագիրը, տարբերակումն այլ հանցագործություններից	16	2	2
Թեմա 5. Ավազակության բնութագիր և որակավորման խնդիրներ	16	2	2
Թեմա 6. Խաբեությամբ հափշտակության (խաբեություն, վստահության չարաշահում) բնութագիր	16	2	2
Թեմա 7. Ընտրված գույքի յուրացում և վատնում. որակավորման առանձնահատկությունները	16	2	2
Թեմա 8. Շորթում. որակավորման խնդիրներ	16	1	1
Թեմա 9. Այլ շահադիտական և ոչ շահադիտական հանցագործություններ	16	1	1
Ընդամենը	144	16	16

Մոդուլ 1. Ընդհանուր բնութագիր և հանցագործությունների տեսակները

Թեմա 1. Գույքի դեմ ուղղված հանցագործությունների ընդհանուր հասկացությունը, օբյեկտը և առարկան

- Մեփականության իրավունքը որպես հանցագործության օբյեկտ
- Հանցանքի առարկան՝ գույք, դրա հատկանիշները և առանձնահատկությունները

Թեմա 2. Հափշտակության ընդհանուր հասկացությունը և հիմնական հատկանիշները

- Հափշտակության սահմանումը օրենսդրության և գիտության մեջ
- Օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ կողմեր
- Հափշտակության ձևերը՝ բռնի և ոչ բռնի

Թեմա 3. Հափշտակության որակավորման հատկանիշները

- Կրկնություն, նախնական համաձայնությամբ խումբ, զգալի վնաս
- Մեփական դիրքի օգտագործում, բնակարան մուտք գործելու դեպքեր

Թեմա 4. Գողության և կողոպուտի բնութագիրը, տարբերակումն այլ հանցագործություններից

- Գողության եղանակները, ավարտման պահը, տարբերում գույքի յուրացումից
- Կողոպուտ. բացահայտ կերպով զավթում, բռնության բնույթ

Թեմա 5. Ավազակության բնութագիր և որակավորման խնդիրներ

- Արտահայտված բռնություն, զենքի կամ զենքի նմանվող առարկաների օգտագործում
- Տարբերակումը կողոպուտից և ավազակախմբի հետ համադրությունը

Թեմա 6. Խաբեությամբ հափշտակության (խաբեություն, վստահության չարաշահում) բնութագիր

- Խաբեության ձևերը. վարկերի, ապահովագրության, վճարումների ոլորտում
- Հատկություններ և խնդիրներ որակավորման տեսանկյունից

Թեմա 7. Ընտրված գույքի յուրացում և վատնում. որակավորման առանձնահատկությունները

- Վստահված գույքի հասկացությունը
- Տարբերակումը այլ հանցանքներից, պաշտոնատար անձանց մասնակցության առանձնահատկություններ

Թեմա 8. Շորթում. որակավորման խնդիրներ

- Բռնի և առանց բռնության տեսակները
- Տարբերակումը կողոպուտից և ավազակությունից
- Իրավաբանական դիրքորոշումները (ԴԱ ՌԴ և ՀՀ դատական պրակտիկա)

Թեմա 9. Այլ շահադիտական և ոչ շահադիտական հանցագործություններ

- Օգտագործման առանց հափշտակության դեպքեր, գույքի դիտավորյալ ոչնչացում կամ վնասում
- Ոչ զգույշ գործողությունների հետևանքներ և դրանց քրեական պատասխանատվության սահմանները

Գնահատման ձևեր

Դասընթացում կիրառվում են հետևյալ գնահատման միջոցները՝

- Գրավոր աշխատանքներ (տեստեր, կուրսային աշխատանքներ, էսսե)
- Զեկուցումներ և բանավոր քննարկումներ
- Միջանկյալ գնահատում
- Եզրափակիչ քննություն կամ հաշվետվություն

Գրականություն

1. УК РСФСР 1960 г.
2. УК Российской Федерации 1996 г.
3. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 12 марта 2002 г.
«О судебной практике по делам о хищении, вымогательстве и незаконном обороте оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств» [ред. 6 февр. 2007 г.] // Бюллетень. Верховного Суда РФ. - 2002.
4. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 9 дек. 2008 г. «О судебной практике по делам о преступлениях, связанных с нарушением эксплуатации транспортных средств, а также с их неправомерным завладением без цели хищения» // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 2009.
5. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 27 декабря 2007 г. «О судебной практике по делам о мошенничестве, присвоении и растрате» // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 2008.
6. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 27 дек. 2002 г. «О судебной практике по делам о краже, грабеже и разбое» [ред. 6 февр. 2007 г.] // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 2003.
7. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 5 июня 2002 г.
«О судебной практике по делам о нарушении правил пожарной безопасности, уничтожении или повреждении имущества путем поджога либо в результате неосторожного обращения с огнем» [ред. 6 февр. 2007 г.] // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 2002.
8. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 18 авг. 1992 года

«О выполнении судами руководящих разъяснений Пленума Верховного суда Российской Федерации по применению законодательства об ответственности за вымогательство» // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 1992.

9. Некоторые вопросы судебной практики по делам о краже, грабеже и разбое // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. - 2003.
10. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 27 мая 2008 г. «О судебной практике по делам о контрабанде» // Бюллетень Верховного Суда РФ. - 2008.
11. Постановление Пленума Верховного Суда СССР от 11 июля 1972 г. "О судебной практике по делам о хищениях- государственного и общественного имущества" (с последующими изменениями).
12. Постановление Пленума Верховного Суда РСФСР от 22 марта 1966 г. "О судебной практике по делам о грабеже и разбое" (с последующими изменениями).
13. Постановление Пленума Верховного Суда РСФСР от 4 мая 1990 г. "О судебной практике по делам о вымогательстве" (с последующими изменениями).
14. Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 25 апреля 1995 г. "О некоторых вопросах применения уголовного законодательства об ответственности за преступления против собственности".
15. Судебная практика (к Уголовному кодексу Российской Федерации) уПод ред. В. М. Лебедева. М.: Спарк, 2001.
16. Сборник действующих постановлений Пленумов Верховных Судов. СССР, РСФСР и Российской Федерации по уголовным делам с комментариями и пояснениями, М.: БЕК, 2000.

Научная и учебная литература:

1. *Русанов, Г. А.* Преступления против собственности: учебник и практикум для вузов / Г. А. Русанов, А. А. Арямов. — Москва: Издательство Юрайт, 2024. — 173 с.
2. *Сверчков, В. В.* Преступления против собственности: система, юридическая характеристика, особенности и проблемы применения уголовного законодательства: учебное пособие для вузов / В. В. Сверчков. — Москва : Издательство Юрайт, 2024. — 210 с.
3. Преступления против личности : учебное пособие для вузов / А. В. Наумов [и др.] ; ответственные редакторы А. В. Наумов, А. Г. Кибальник. — 6-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2024. — 125 с.
4. *Назаренко Г.В., Ситников А.И.* Преступления против собственности. Научно- практическое пособие. М.:

изд-во «Юрлитинформ», 2020. 168 с.

5. Преступления в сфере экономики: учебное пособие для вузов / Н. А. Лопашенко, М. И. Третьяк ; ответственный редактор А. В. Наумов, А. Г. Кибальник. — Москва : Издательство Юрайт, 2020. — 123 с.
6. Преступления против собственности [Текст] : авторский курс : монография : в 4 книгах / Н. А. Лопашенко. - Москва : Юрлитинформ, 2019. - (Уголовное право). Общетеоретическое исследование посягательств на собственность : монография. - 2019. - 294
7. А.С. Мирончик Преступления против собственности: учебное пособие. М.: изд-во «СФУ». 2019. 129 с.
8. *Николаев К.Д.* Уголовно-правовое противодействие вымогательству: история, современность, перспективы совершенствования. Монография. М.: изд-во «Юрлитинформ», 2018. 168 с.
9. *Богданчиков С.В.* Уголовно-правовые и криминологические аспекты преступлений против собственности. М.: ЮНИТИ-ДАНА. 2017. 239 с.
10. *Простосердов М.А.* Преступления против собственности Издательство: [Российский государственный университет правосудия](#). 2017. 76 с.
11. *Хилjuta В.В.* Понятие и признаки хищения в уголовном праве. Монография. М.: изд-во «Юрлитинформ», 2016. 624 с.
12. *Кочои С.М.* Преступления против собственности. Учебное пособие. М.: изд-во «Проспект». 2014. 83 с.
13. *Богданчиков, С.В.* Уголовно – классификация преступлений против собственности / С.В. Богданчиков // Закон и право. – 2008. – № 4. – С. 36 – 38.
14. Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть / Под. Г. Н. Борзенкова и В. С. Комиссарова. М.: Олимп—АСТ, 1997.
15. Уголовное право России. Особенная часть, Балеев, Сергей Александрович;Сундуrow, Федор Романович;Талан, Мария Вячеславовна, 2012г.
16. Уголовное право России. Особенная часть, Комиссаров, В. С.;Лопашенко, Н. А.;Наумов, А.В.;Рарог, Алексей Иванович, 2010г.
17. Уголовное право России, Т. 2. Особенная часть, Игнатов, Алексей Николаевич;Красиков, Ю.А.;Лопашенко, Н. А., 2008г.

Дополнительная

1. *Борзенков Г. Н.* Ответственность за мошенничество. М., 1971.
2. *Борзенков Г. Н.* Объект преступлений против личной собственности и интересы потерпевших // Вестник МГУ. Серия Право. 1983. № 4. С. 11.
3. *Борзенков Г. Н.* Усиление ответственности за вымогательство // Вестник МГУ. Серия Право. 1990. № 2.
4. *Борзенков Г. Н.* Система норм об ответственности за хищение имущества граждан // Вестник МГУ. Серия Право. 1990. № 6.
5. *Борзенков Г. Н.* Преступления против собственности в новом УК РФ // Юридический мир. 1997. № 6—7.
6. *Владимиров В. А.* Квалификация похищений личного имущества. М., 1974.
7. *Владимиров В. А., Лапунов Ю. И.* Ответственность за корыстные посягательства на социалистическую собственность. М., 1986.
8. *Волженкин Б. В.* Мошенничество. СПб., 1998.
9. *Гальперин И.* Кража с проникновением в жилище// Социалистическая законность. 1983. № 11. С. 43.
10. *Гаухман Л. Д.* Насилие как средство совершения преступления. М., 1971.
11. *Гаухман Л. Д., Максимов С. В.* Ответственность за преступления против собственности. М., 1997.
12. *Дерендяев В. Н.* Уголовная ответственность за присвоение или растрату вверенного имущества. М., 1998.
13. *Елисеев С. А.* Преступления против собственности по уголовному законодательству России (вопросы теории). Томск, 1999.
14. *Ераксин В. В.* Ответственность за грабеж. М., 1972.
15. *Клепицкий И. А.* Собственность и имущество в уголовном праве // Государство и право. 1997. № 5.
16. *Кочои С. М.* Ответственность за корыстные преступления против собственности. М., 1998.
17. *Кригер Г. А.* Квалификация хищений социалистического имущества-М.: Юрид. лит., 1974.
18. *Кригер Г. Л.* Ответственность за разбой. М., 1968. *Щ'Олимопов В.* Понятие мошенничества // Законность. 1997, № 11. *Ш\$Лимонов В.* Отграничение мошенничества от смежных составов преступления // Законность. 1998. № 3.
19. *Шяпунов Ю. И.* Преступления против собственности //Глава учебника "Уголовное право. Особенная часть". М.: Новый Юрист, 1998.
20. *Мальцев В. В.* Ответственность за преступления против собственности., Волгоград, 1999.
21. *Минская В. С.* Уголовная ответственность за вымогательство по но-&му УК РФ // Уголовное право. 1997. № 3

22. *Панов Н. И.* Квалификация преступлений, совершенных путем обмана [злоупотребления доверием. Киев, 1988.
23. Преступление и наказание: Комментарий к проекту Уголовного кодекса России / Под ред. Н. Ф. Кузнецовой и А. В. Наумова. М.: ДЕ-ЮРЕ, ;1993.
24. Проблемы борьбы с преступлениями против социалистической собственности. Саранск,. 1985.
25. *Сафонов В. Н.* Организованное вымогательство. Уголовно-правовой и 'криминологический анализ. СПб., 2000.
26. *Симонов В. И., Шумихин В. Г.* Преступное насилие: понятие, характеристика и квалификация насильственных посягательств на собственность. Пермь, 1992.
27. *Скляр С. В.* Понятие хищения в уголовном законодательстве России: теоретический анализ // Государство и право. 1997. № 9.
28. *Тенчов Э. С.* Квалификация преступлений против социалистической собственности. Иваново, 1981.
29. *Тенчов Э. С, Корягина О. В.* Вымогательство. Иваново, 1998. *Успенский А.* О недостатках определения некоторых форм хищения ;'в новом УК // Законность. 1997.№ 2.
30. *Яни П.* Квалификация хищения имущества частных фирм // Российская юстиция. 1996. № 4.
31. *Яни П.* Мошенничество и иные преступления против собственности. М., 2002.
32. *Яни П.* Хищение: Некоторые вопросы предмета и ущерба // Законность. 1996. № 10.

Интернет-ресурсы

1. Образовательная электронная библиотека - ЭБС - <http://www.knigafund.ru/>
2. Сайт Государственной Думы РФ - www.duma.gov.ru
3. Сайт Судебного Департамента при Верховном Суде РТ - <http://usd.tatarstan.ru>
4. Справочная правовая система Гарант - www.garant.ru
5. Справочная правовая система Консультант - www.consultant.ru